

N:o 100.

Ank. till Riksd. kansli den 6 maj 1898, kl. 3 e. m.

Utlåtande, med anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om höjning af anslaget till folkskolelärares pensionering.

1:a U. A.

I statsverkspropositionen har Kongl. Maj:t i punkten 1:o under nionde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att höja det såsom bidrag till folkskolelärares pensionering uppförda anslag från 357,873 kronor till 502,873, eller med 145,000 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 14 januari 1898 har föredragande departementschefen i detta ärende anfört följande: I skrifvelse den 11 maj 1896 hade Riksdagen med anledning af inom densamma väckta motioner anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, om och under hvilka vilkor ordinarie lärare vid folkskola kunde få utöfver nu bestämda löneförmåner — en minimilön af 600 kronor jemte vissa naturaprestationer eller ersättning därför samt ett ålderstillägg af 100 kronor — erhålla ett andra ålderstillägg, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

Sedan vederbörande numera yttrat sig rörande den sålunda väckta frågan om en förbättring af lönevilkoren för folkskolelärares samt ytterligare erforderlig utredning tillika egt rum, hade departementschefen

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 4 Saml. 1 Afd. 52 Häft. (N:o 100). 1

funnit sig kunna vid anmälan af anslagsbehofven under riksstatens åttonde hufvudtitel inför Kongl. Maj:t framlägga denna för folkskoleväsendet viktiga angelägenhet.

Frågan berörde emellertid äfven såväl folkskolelärarecorpsens pensionering som corpsens enke- och pupill-pensionsväsen. Genom kongl. remiss hade därför direktionen öfver folkskolelärnarnes pensionsinrättning anbefalts att låta verkställa utredning, huruvida, i händelse ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola utöfver det ålderstillägg, hvartill de nu vore berättigade, skulle erhålla ytterligare ett årligt ålderstillägg å 100 kronor efter fem eller tio års tjenstgöring, sedan de kommit i åtnjutande af det första ålderstillägget, såväl folkskolelärnarnes pensionsinrättning som folkskolelärnarnes enke- och pupillkassa, under förutsättning, att nuvarande årliga bidrag af statsmedel fortfarande finge till dem utgå med oförminskade belopp och att de för dem nu gällande bestämmelser blefve oförändrade, kunde fullgöra sina förbindelser, hvarjemte direktionen tillika förständigats att till Kongl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, hvartill nämnda utredning kunde föranleda.

Med anledning af berörda remiss hade direktionen anmodat professorn vid tekniska högskolan A. Lindstedt, som under de senare åren vid skilda tillfällen biträdt direktionen med utredningar i dylika ämnen, att i förevarande sak verkställa erforderliga beräkningar öfver inflytandet på omförmälda pensionsinrättningars ekonomiska ställning af minimidelaktighetsbeloppets förhöjning på sätt ifrågasatt blifvit. Sedan professor Lindstedt till direktionen afgifvit sitt utlåtande, hade derefter direktionen, med öfverlemnande af detsamma, i skrifvelse den 30 sistlidne juli för egen del uttalat sig i frågan.

Beträffande professor Lindstedts utlåtande tillåter sig utskottet, för undvikande af vidlyftighet, att hänvisa till den redogörelse därför, som återfinnes i statsrådsprotokollet (sid. 6—18).

Direktionen hade för egen del till en början anfört, att direktionen, innan densamma yttrade sig i frågan, velat afvakta afslutningen af räkenskapen för år 1896, emedan under nämnda år många förhållanden inträdd, som för placeringen af pensionsinrättningens samlade kapital varit af ingripande betydelse.

Professor Lindstedt hade, enligt hvad direktionen vidare anfört, såsom naturligt varit, fört sin undersökning fram till förhållandena vid 1895 års slut eller till den tid, för hvilken afslutade räkenskaper förelagat, då hans utlåtande afgafs, och resultaten hade af honom beräknats efter en räntefot af $3\frac{1}{2}$ och 4 procent. Emot hans beräkningar angående delegarnes antal, delaktighetsbeloppen, pensionsbeloppen, död-

lighetsförhållandena bland kassans delegare, medelpensionsåldern samt värdet af pensionsinrättningens passiva och aktiva för år 1895 funne direktionen ej något väsentligt att anföra.

De resultat, som medelbart eller omedelbart framgått ur undersökningen, kunde sammanfattas i följande hufvudpunkter.

Om pensionsinrättningens ställning i allt bedömdes efter förhållandena år 1895, så att man antog ett minimidelaktighetsbelopp af 700 kronor och en medelräntefot för inrättningens utlånade medel af omkring 4,3 procent samt icke förutsatte någon blifvande förhöjning vare sig i antalet delaktiga tjänster eller i delaktigheten utöfver minimigränsen, så öfverstege pensionsinrättningens årsinkomster hvad som vore för dess fortbestånd erforderligt med omkring 25,000 kronor.

Under enahanda förutsättningar, utom beträffande räntefoten för pensionsinrättningens placeringar, skulle för dess solvens krävas en ökning i årsinkomsterna,

om räntan beräknades efter 4 procent af.....	14,278 kronor
” ” ” ” $3\frac{3}{4}$ ” ” omkring	45,000 ”
” ” ” ” $3\frac{1}{2}$ ” ”	80,837 ”

Med fasthållande af öfriga förutsättningar i beräkningen, men med en höjning i minimidelaktighetsbeloppet till 800 kronor, skulle efter nyss anförda olika beräkningar af räntan resultatet blifva, att en ökning i årsinkomsterna erfordrades, uppgående

efter en räntefot af 4,3 procent till omkring	37,000 kronor,
” ” ” ” 4 ” ”	79,336 ”
” ” ” ” $3\frac{3}{4}$ ” ” omkring	115,000 ”
” ” ” ” $3\frac{1}{2}$ ” ”	150,101 ”

Om hänsyn åter toges till den ökning i summan af samtliga delaktighetsbeloppen, som betingades af de två härå inverkan hufvudfaktorerna, nya tjänsters inrättande och höjning i delaktighetsbeloppen för redan befintliga tjänster inom den ram, som i reglementet vore medgifven — dervid antaget, att maximidelaktighetsbeloppet skulle såsom hittills förblifva vid 1,000 kronor — så skulle för pensionsinrättningens fortbestånd krävas, att statsbidraget eller inrättningens andra inkomster ökades i proportion till den successiva ökningen af delaktighetsbeloppen såmedelst, att pensionsinrättningen utöfver räntan å sitt kapital erhöle en årlig inkomst, motsvarande 15 procent af delaktighetsbeloppen, antingen med 5 procent såsom bidrag från distrikten och 10 procent i statsbidrag eller efter någon annan fördelningsgrund; och egde detta

giltighet, vare sig minimidelaktighetsbeloppet förblefve vid det nuvarande beloppet, 700 kronor, eller höjdes, såsom ifrågasatts, till 800 kronor. Under antagande, att kommunernas bidrag förblefve vid 5 procent af delaktighetssumman och att den behöfliga återstoden, 10 procent, skulle fyllas genom direkt statsanslag, skulle den ökning i detta anslag, som blefve erforderlig, uppgå till skilnaden mellan det beräknade statsbidraget, 432,853 kronor, och det nu utgående, 357,373 kronor, eller 75,480 kronor, derest minimidelaktigheten förblefve vid 700 kronor, motsvarande denna bestämning af statsbidraget en räntefot af omkring 3,6 procent å inrättningens redan uppsamlade och blifvande kapital. Derest åter minimidelaktigheten höjdes till 800 kronor, skulle den erforderliga ökningen uppgå till skilnaden mellan det beräknade statsbidraget, 483,495 kronor, och det nu utgående, 357,373 kronor, eller 126,122 kronor, motsvarande efter enahanda beräkning en räntefot af omkring 3,7 procent.

Såsom redan anförts, hade direktionen haft anledning att särskildt uppmärksamma förhållandena med penningplaceringen under år 1896; och resultatet af förvaltningen för nämnda år syntes lämpligen böra ställas vid sidan af de resultat, som framgått ur professor Lindstedts utredning.

Utom att den erfarenhet, man under senare tider haft om räntefotens nedgång å första klassens värdepapper, på ett alldeles bestämdt sätt vunnit i styrka under nämnda år, så hade derunder en betydlig omplacering skett af pensionsinrättningens tillgångar till följd af uppsägningar särskildt af obligationslån, men äfven af lån mot säkerhet af inteckningar. Då vid inträdande rätt till obligationslåns konvertering direktionen i många fall icke funnit sig kunna antaga den ränta, som erbjudits, hade pensionsinrättningens andelar i flera sådana lån inbetalts, och särskildt i följd häraf hade det kapital, som vid placering varit underkastadt årets låga räntekonjunktioner, varit mycket betydligt.

Kapitaltillväxten för året hade uppgått till 435,421 kronor 11 öre och summan af indragna lån, deri icke inräknadt i bank gjorda depositioner, till 545,999 kronor 76 öre. Å inteckningslån om tillhopa 182,500 kronor hade räntan nedsatts från $4\frac{1}{2}$ till 4 procent. Medelräntan å de under året verkställda nya placeringarne hade nått endast till 3,67 procent, och till följd af alla dessa omständigheter hade medelräntan för pensionsinrättningens hela samlade kapital nedgått från omkring 4,3 procent för år 1895 till omkring 4,1 procent för år 1896.

Såsom tillägg till nyss anförda resultat angående pensionsinrättningens ställning efter skilda beräkningar å medelräntan ville direktionen anföra, att med den medelräntefot, som sålunda förefunnits för år 1896,

eller efter 4,1 procent, och med nu gällande minimidelaktighetsbelopp af 700 kronor samt i öfrigt oförändrade förhållanden med afseende å antalet delaktiga tjänster och delaktighetens sammanlagda summa, skulle, i öfverensstämmelse med professor Lindstedts beräkningar, pensionsinrättningens aktiva och passiva nästan alldeles motsvara hvarandra. Blefve åter med denna medelränta och i öfrigt lika förhållanden minimidelaktigheten förhöjd till 800 kronor, skulle en brist i årsinkomsterna förefinnas af omkring 65,000 kronor.

Huruvida räntans vidare nedgång blefve konstant, vore ju icke möjligt att på förhand afgöra, men alla tecken syntes dock för det närvarande tyda derpå. En fråga, som framstälde sig, vore då den, hvilken medelränta för framtiden skulle kunna beräknas för pensionsinrättningens kapital. Härvid borde uppmärksammas, att en stor del af pensionsinrättningens tillgångar funnes placerade för vida högre räntefot än den, som i medeltal gälde för nu skeende placeringar, men antingen dessa tillgångar vore förlagda i obligationslån eller i kommunlån och fastighetslån, ställda på amortering, så försigginge med afseende å dem långsamt, men säkert, en omflyttning, som stälde jemväl dessa kapital i beroende af det räntepreis, som härefter komme att råda. I undantagsfall vore amorteringstiden för dessa placeringar stäld på 50 år, i de flesta på 40 år, och då vid pass 10 år förflutit, sedan på amortering ställda kommunlån och fastighetslån i någon större omfattning började från pensionsinrättningen utlemnas, kunde det sägas, att efter 30 till 40 år afkomsten å hela det hittills samlade kapitalet hunnit underkastas den räntefot, som under nyssnämnda tidrymd komme att efter konjunkturernas vaxlingar ega tillämpning. Men ännu i åtskilliga år framåt hade man i bestående gynnsammare placeringar ett icke obetydligt öfverskott att lita till, och med afseende på erfarenheten från den senaste tiden hölle direktionen före, att man icke beräknade för högt, om man antog, att medelräntefoten för inrättningens kapital under de närmaste tio åren skulle utgöra $3\frac{1}{4}$ procent.

Att i dylika afseenden ställa kalkyler för ännu aflägsnare tidpunkter syntes knappast vara till något gagn, ty ju längre aflägsen tid kalkylen afsåge, desto ovissare blefve de förutsättningar, hvarpå den byggdes.

En pensionskassa, så organiserad som folkskolelärares pensionsinrättning, borde för öfrigt efter lämpliga mellanrum — åtminstone hvart tionde år — underkastas granskning i anseende till det ekonomiska läget, så att rättelser i inrättningens anordning kunde, efter sig teende nya förhållanden, blifva i rätt tid införda. Ett sådant tillvägagående

torde säkrare leda till målet än på förhand gjorda, om än aldrig så skarpsinniga beräkningar.

Med det nu anförda hade direktionen icke velat anmärka något emot lämpligheten af den utaf professor Lindstedt använda lägsta räntebereäkningen efter $3\frac{1}{2}$ procent, utan funne denna såsom minimiberäkning befogad. Härvid borde jemväl erinras, att professor Lindstedt vid angifvande af slutresultatet af sina beräkningar användt i ett fall en räntefot af omkring 3,6 procent och i ett annat en räntefot af omkring 3,7 procent, hvilken sistnämnda endast med 0,05 procent skilde sig från den af direktionen såsom medelräntefot för de närmaste åren ifrågasatta.

Såsom professor Lindstedt jemväl framhållit, fordrades naturligen för ett rätt bedömande af pensionsinrättningens ställning och dess förmåga att bestrida sina förpligtelser för framtiden, att, äfven i andra afseenden än beträffande räntefoten, hänsyn toges icke blott till ställningen vid en viss tidpunkt. Man måste nemligen äfven taga i betraktande den utveckling, som pensionsinrättningen i följd af sin organisation måste erhålla; med andra ord, man måste taga i beräkning, utom de förändringar i räntefoten, som kunde inträda, äfven tillväxten i såväl antalet delaktiga tjänster som delaktighetens sammanlagda belopp.

Beträffande ökningen i antalet delaktiga tjänster och höjningen i delaktighetsbeloppen samt den inverkan på pensionsinrättningens ställning, som af dessa faktorer orsakades, ville direktionen göra några erinringar vid hvad professor Lindstedt härom yttrat. Han hade anført, att i dessa afseenden inrättandet af nya platser hittills spelat en öfvervägande roll, men att, efter hand och i den mån antalet läraretjänster fullständigades, denna faktor måste få allt mindre betydelse och hufvudvigten komma att öfverflyttas till den andra faktorn eller höjningen å redan delaktiga tjänster. Direktionen ville icke bestrida, att så kunde blifva fallet, men funne dock icke, att några omständigheter tydde på, att läraretjänsternas fullständigande ännu nått eller under den närmaste framtiden komme att nå sitt kulmen. Det vore äfven tydligt, att en höjning af minimidelaktigheten till 800 kronor, såsom ifrågasatts, skulle i betydlig mån minska antalet af de fall, då i följd af kommunernas särskilda beslut delaktighet erhöles utöfver minimibeloppet.

Professor Lindstedt antog vidare, att höjning af delaktighetsbeloppen å redan befintliga tjänster vanligen förekomme i samband med ombyte af lärare. Detta antagande stämde icke med direktionens

erfarenhet. Tvärtom syntes kommunerna manas till den fakultativa höjningen i delaktigheten af omtanke för äldre och mera förtjente lärare; och dervid lemnades sällan ur beräkningen, att den löneförhöjning, som vore vilkor för en höjd delaktighet, komme till stånd före den tid af fem år före lärarens afgång, som i reglementet vore föreskrifven.

Utaf den förebragta utredningen framginge, enligt direktionens förmenande, att år 1896 pensionsinrättningens tillgångar motsvarade dess förpligtelser, men tillika att pensionsinrättningen, äfven om minimidelaktighetsbeloppet förblefve vid den nuvarande siffran, vore i behof af ökning i inkomsterna, derest brist skulle kunna undvikas, och detta enbart i följd af den normalt fortgående utvidgningen af pensionsinrättningens ansvarsförbindelser.

Att häraf draga den slutsatsen, att pensionsinrättningen planlagts utan tillbörlig försigtighet och omtanke, vore likväl icke befogadt. Redan den omständigheten, att inrättningen efter trettio års fortvaro ej iråkat brist, talade mot det berättigade i en sådan uppfattning. Hvad som förbisetts och nu framträdde såsom en af hufvudorsakerna till den erforderliga förhöjningen i inkomsterna vore, att statsbidraget icke ökats, oaktadt den sammanlagda delaktigheten tillväxt vida utöfver hvad som ursprungligen beräknats.

Någon liknande anmärkning kunde icke framställas beträffande årsafgifterna, som vore bestämda till en viss procent af tjänsternas delaktighetsbelopp och således inflöte ymnigare i mån af delaktighetsbeloppens ökning och i jemn proportion till denna.

Med statsbidraget åter vore, såsom nämnadt, ej lika väl bestämdt. Direktionen ville i afseende härå åberopa en vid dess skrifvelse fogad tabell öfver tillväxten i tjänsternas antal och i delaktigheten i kassan samt öfver statsbidragens storlek under olika år.

För åren 1867—1875 hade statsbidraget utgått med allenast 30,000 kronor årligen. I samband med ingripande förändringar i afseende å pensionsåldern m. m. och efter utförliga undersökningar hade anslaget år 1876 höjts till 155,000 kronor och följande året, 1877, till 355,000 kronor. Sedan dess hade det förblifvit oförändradt, utom att dels med år 1884 tillkommit en ökning af 1,500 kronor i följd af beredd delaktighet i pensionsinrättningen för de vid landstingens småskolelärareseminarier anställda lärare och lärarinnor, dels ock år 1889 beloppet förhöjts med 873 kronor i samband med att de vid pensionsinrättningen anstälde tjänstemännen och vaktmästaren erhållit inträde i pensionsinrättningen.

Antalet delaktiga tjänster hade under pensionsinrättningens första verksamhetsår uppgått till 2,825, men hade vid slutet af år 1896 sprungit

upp till 6,049; den årliga ökningen hade således i medeltal uppgått till 107 tjänster. Särskildt torde böra uppmärksammas, att år 1877, då statsanslaget väsentligen reglerats, antalet tjänster allenast varit 3,923, hvadan tillväxten från nämnda år till år 1896, då antalet, såsom nyss nämndes, hunnit upp till 6,049, utgjort ej mindre än 2,126 tjänster och den årliga ökningen i medeltal varit 112 tjänster.

Professor Lindstedt anförde i detta afseende, att vid statsbidragets bestämmande beräknats, att 20 nya tjänster skulle tillkomma årligen, men att medeltalet för tjänsternas tillväxt i stället visat sig uppgå till 140. Till grund för denna sista siffra syntes då hafva tagits förhållandena allenast under senare år.

Sammanställde man summorna af delaktighetsbeloppen under ifrågasvarande år, visade sig dessa hafva uppgått år 1867 till 937,640 kronor, år 1877 till 2,429,720 kronor samt år 1896 till 4,422,170 kronor.

Att pensionsinrättningen sålunda för tiden från år 1877 till år 1896 fått med hjälp af ett årligen lika anslag af 355,000 kronor — oafsedt de smärre tillägg som skett, hvilka ju motsvarats af direkta, nya förpligtelser — bära ansvaret för pensioneringen, medan antalet delegare vida öfver beräkning ökats från 3,923 till 6,049 samt delaktighetssumman från 2,429,720 kronor till 4,422,170 kronor, måste naturligtvis välla en mycket ogynsam förskjutning i pensionsinrättningens läge, och att de skadliga verkningarne häraf icke redan fört pensionsinrättningen till brist, visade endast, huru stark och sund inrättningens organisation varit i andra afseenden.

Till botande af nyssberörda missförhållande hade professor Lindstedt föreslagit, att statsbidraget skulle sättas i viss proportion till den successiva ökningen af delaktighetsbeloppen. Det principiellt rigtiga i en sådan anordning syntes icke kunna bestridas. Professor Lindstedt ansåge i detta afseende, att det vore fullt betryggande, om statsbidragets ökning sattes till jemnt 10 procent af det belopp, hvarmed pensionsinrättningens delaktighetssumma årligen tillväxte, och påyrkade, att i öfverensstämmelse härmed statsbidragets totala belopp jemväl måtte ställas i samma relation till delaktighetssumman i dess helhet. Med tillämpning på aktiva och passiva för år 1896 visade professor Lindstedt tillika, att en bestämning af statsbidragets storlek på detta sätt skulle, med en minimidelaktighet af 700 kronor, motsvara en räntefot af 3,6 procent å pensionsinrättningens kapital och, med en minimidelaktighet af 800 kronor, en räntefot af 3,7 procent.

Men enbart en sådan anordning skulle dock icke kunna trygga pensionsinrättningens ställning för framtiden. Ty väl vore det sant,

att den ränteafkastning, som, efter hvad nyss anfördes, skulle med en dylik bestämning af statsbidraget komma att krävas af pensionsinrättningens vid 1896 års slut samlade kapital, passade väl samman med en efter nuvarande förhållanden försigtigt beräknad räntefot och tilläfvventyrs äfven för närmaste framtiden kunde motsvara tidsförhållandena, men detta måste anses såsom en lycklig tillfällighet, ty den förhöjning, i inkomster, som erfordrades i följd af räntans fortsatta nedgående, kunde naturligtvis icke regleras genom statsbidragets bestämmande i visst förhållande till delaktighetssumman, då ju dessa båda hvar för sig viktiga faktorer icke hade något inbördes samband.

Praktiskt sedt skulle det väl äfven medföra vissa olägenheter att förändra statsanslaget från, såsom det hittills varit, ett fast anslag till ett förslagsanslag, som komme att utgå med ett antagligen städse stegradt belopp, hvars storlek för öfrigt först efter slutet af hvarje år kunde med noggrannhet bestämmas.

Det syntes då enligt direktionens mening bättre öfverensstämma med pensionsinrättningens organisation och utveckling, att efter vissa mellantider ställningen gjordes till föremål för noggrann undersökning och, i den mån, till följd af ändrade förhållanden, den ena eller den andra af pensionsinrättningens inkomstkällor blifvit otillräcklig, rättelse gjordes, der den lämpligast borde ske och med afseende å så lång tid, som beräkningar någorlunda tillförlitligt kunde omfatta. I öfverensstämmelse härmed borde, för hvarje gång en dylik generel reglering för pensionsinrättningen verkställdes, statsbidraget bestämmas till en fix summa, beräknad icke blott efter förhållandena under ett visst år, utan äfven till den antagliga ökningen i antal tjenster och i sammanlagda delaktighetssumman under vissa kommande år, exempelvis 10.

Om man efter sådan grund ville göra en beräkning af det statsanslag, som med oförändradt minimidelaktighetsbelopp af 700 kronor nu borde till pensionsinrättningen utgå, så funne man, att, om medelräntefoten antoges till $3\frac{1}{2}$ procent, en ökning af statsanslaget enligt professor Lindstedts beräkningar borde ega rum med omkring 45,000 kronor, så vida hänsyn icke toges till den äfven för de kommande åren sannolikt inträdande förhöjningen af delaktighetsbeloppens summa.

Men om, såsom nyss framhållits, äfven denna sistnämnda hänsyn toges, så torde, då sannolikt vore, att under de närmaste tio åren delaktighetsbeloppens summa årligen ökades med omkring 100,000 kronor, och då ökningen af statsanslaget, enligt professor Lindstedts beräkningar, borde vara 10 procent af ökningen i delaktighetsbeloppet, statsanslaget böra höjas med i medeltal för tio år räknadt ytterligare 50,000

kronor, ett belopp, som efter den nyss angifna beräkningen borde ungefärligen motsvara stegringen i delaktighetsbeloppet under samma tid. Hela den erforderliga höjningen efter nu gällande bestämmelser skulle således uppgå till 95,000 kronor.

För den händelse åter minimidelaktighetsbeloppet, såsom nu blifvit ifrågasatt, förändrades från 700 till 800 kronor, medförde detta i och för sig, enligt professor Lindstedts beräkningar, en ökning i delaktighetens summa af omkring 500,000 kronor och i sammanhang dermed borde således statsanslaget ökas med 10 procent deraf, eller med 50,000 kronor, så att det i 1898 års riksstat såsom bidrag till folkskolelärares pensionsinrättning upptagna beloppet borde höjas med tillsammans 145,000 kronor.

Då direktionen hade talat om ökning i statsanslaget, så hade direktionen icke förbisett, att den behöfliga tillökningen af kassans inkomster lika väl skulle kunna vinnas på en annan af inrättningens inkomsttitlar, nemligen på distriktens årsavgifter. Men då pensionen beräknades i viss procent af lönen, deri icke inräknadt husrum, vedbrand och kofoder, och genom den nu ifrågasatta förhöjningen af statsanslaget till pensionsinrättningen statens utgifter skulle komma i ungefär samma förhållande till distriktens i fråga om pensioneringen som förut i fråga om nämnda lön, så hade direktionen ansett sig sakna anledning ifrågasätta, att det erforderliga fyllnadsbeloppet i inrättningens inkomster skulle erläggas af skoldistriktet.

Med hvad sålunda blifvit anfördt ansåge sig direktionen hafva besvarat den kongl. remissen, i hvad den rörde folkskolelärares pensionsinrättning.

Hvad åter vidkomme folkskolelärares enke- och pupillkassa, hade professor Lindstedt, under åberopande hufvudsakligen af den utredning, som han den 30 november 1893 afgifvit angående denna kassas ställning och som af direktionen med skrifvelse den 19 mars 1894 till Kongl. Maj:t öfverlemnats, förklarat, att den ifrågasatta höjningen af minimidelaktighetsbeloppet till 800 kronor för denna kassa skulle kunna genomföras, utan att därför med nuvarande bestämmelser någon ökning af statsbidraget vore behöflig.

Vid hvad professor Lindstedt i denna del anfördt hade direktionen intet att anmärka.

Efter att sålunda hafva redogjort för hvad i ärendet förekommit, har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet vidare anfördt, att han ansåge det vara genom den verkställda utredningen, mot hvars

resultat han icke hade någon erinran att göra, ådagalagdt, att frågan om ett andra ålderstillägg förde med sig nödvändigheten att höja statsanslaget till folkskolelärares pensionsinrättning för så vidt denna anstalts trygga bestånd ej skulle äfventyras, hvaremot folkskolelärares enko- och pupillkassas ställning tillåte densamma att utan ökade statsbidrag bestrida de skyldigheter, som kassan, i händelse ett dylikt ålderstillägg under vissa förhållanden medgäfvos, skulle komma att ikläda sig. Men ifrågavarande utredning hade ock gifvit vid handen, att folkskolelärares pensionsinrättning redan under nuvarande förhållanden i följd af omständigheter, som af professor Lindstedt och direktionen omförmädes, sväfvade i fara att mista den säkra grundval, som från början lagts för dess tillvaro. Då det icke syntes böra ifrågasättas att fordra ökade bidrag af kommunerna, påkallades redan af nyssnämnda förhållande en framställning till Riksdagen, afseende att statsbidraget till folkskolelärarecorpsens pensionering måtte höjas med det af professor Lindstedt och direktionen angifna belopp 95,000 kronor. Kongl. Maj:ts beslut att söka bereda ett andra ålderstillägg åt folkskolelärarne medförde emellertid, att departementschefen ej kunde inskränka sig till en hemställan rörande utverkande af nyssberörda anslagsförhöjning. Såsom utredningen visat, skulle, under förutsättning att ett andra ålderstillägg å 100 kronor upptoges bland folkskolelärarecorpsens löneförmåner, så att minimibeloppet för delaktighet i pensionsinrättningen komme att utgöra 800 kronor, denna förändring medföra behof af ett årligt anslag å 50,000 kronor utöfver nyssberörda anslagsförhöjning. Jemväl detta belopp borde således innefattas i en framställning i ämnet till Riksdagen.

I likhet med departementschefen anser utskottet det framgå af den verkställda utredningen, att för tryggande af ifrågavarande pensionsinrättnings verksamhet ökade årsinkomster för densamma äro behöfliga, samt att ökningen lämpligen bör åstadkommas genom höjning af det årliga statsbidraget, hvilken höjning beräknats till 95,000 kronor.

Då Kongl. Maj:ts framställning om beviljande af ett andra ålderstillägg å 100 kronor till folkskolelärarepersonalen blifvit af Riksdagen bifallen, har utskottet icke heller haft något att erinra deremot, att statsbidraget må till mötande af de deraf härflytande ökade pensionsutgifterna höjas med det såsom dertill erforderligt beräknade belopp af 50,000 kronor.

Med tillstyrkande till hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit, hemställer alltså utskottet,

att Riksdagen må höja det såsom bidrag till folkskoleläraryn pensionering uppförda anslag från 357,873 kronor med 145,000 kronor till 502,873 kronor.

Stockholm den 6 maj 1898.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.